

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеський національний політехнічний університет

КРИВОНОГОВА ІРИНА ГЕННАДІВНА

УДК 658:330.341.1:330.322.12(043.3/.5)

**ПІДВИЩЕННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ
ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА В ТРАНСФОРМАЦІЙНІЙ
ЕКОНОМІЦІ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Одеса – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Одеському національному університеті імені І.І. Мечникова
Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник доктор економічних наук, професор
Захарченко Віталій Іванович,
Одеський національний політехнічний університет,
професор кафедри зовнішньоекономічної та інноваційної
діяльності.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Петрович Йосиф Михайлович,
Національний університет «Львівська політехніка»,
професор кафедри менеджменту організацій;

кандидат економічних наук, доцент
Шипуліна Юлія Сергіївна,
Сумський державний університет,
доцент кафедри маркетингу та управління інноваційною
діяльністю.

Захист відбудеться «16» березня 2016 р. о 13³⁰ на засіданні спеціалізованої вченої ради
Д 41.052.10 в Одеському національному політехнічному університеті за адресою: 65044, м.
Одеса, проспект Шевченка, 1.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Одеського національного
політехнічного університету за адресою: 65044, м. Одеса, проспект Шевченка, 1.

Автореферат розісланий «16» лютого 2016 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Г.Б. Свинарєва

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Україною обрано євроінтеграційний вектор розвитку. При цьому невелика кількість промислових підприємств виробляє продукцію у відповідності до стандартів ЄС. Враховуючи той факт, що український експорт має сировинну спрямованість, слід відмітити слабку інноваційність вітчизняної продукції. Українські підприємства зіштовхуються із конкуренцією з боку продукції, що вироблена у країнах, передові технології яких відносять вже до 6-го технологічного укладу, в той час як в Україні у виробництві домінують технології 3-го і 4-го технологічних укладів. У таких умовах підприємства, в стратегії яких інвестуванню в інновації не відведено ключової ролі, опиняються неконкурентоздатними.

Однак, рівень інноваційно-інвестиційної активності в Україні доволі низький, особливо у порівнянні із країнами ЄС, – навіть у докризовому 2012 р. інноваційною діяльністю в Україні займалося усього 17,4% підприємств, у той час, як в середньому в ЄС – близько 53%. Нагальна потреба у підвищенні інноваційно-інвестиційної активності українських підприємств робить необхідним існування науково обґрунтованого інструментарію для забезпечення стійкого розвитку підприємств на основі інновацій. Вирішальним чинником успішного здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності є раціонально побудована інноваційно-інвестиційна стратегія, яка повинна базуватися на науково обґрунтованих принципах.

Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку вітчизняної економіки та її промислових підприємств, ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності освітлювали вітчизняні вчені: О. Амоша, Т. Бень, І. Бланк, Б. Буркинський, А. Бутенко, А. Гальчинський, В. Геєць, Н. Гончарова, В. Гріньова, І. Грузнов, В. Дубницький, С. Ілляшенко, М. Кизим, М. Меркулов, Й. Петрович, З. Соколовська, Л. Федулова, С. Філіппова, С. Харічков, Н. Чухрай, М. Шарко, Ю. Шипуліна, А. Яковлев. Аспекти стратегічного управління, інноваційної та інвестиційної діяльності досліджували такі зарубіжні вчені як І. Ансофф, В. Беренс, К. Боумен, Р. Брейлі, А. Градов, П. Друкер, У. Кінг, Д. Кліланд, С. Майерс, С. Росс, Б. Санто, А. Стрікланд, Б. Твісс, А. Томпсон, Г. Трефілова, Л. Трофімова, Д. Ван Хорн, У. Шарп, Й. Шумпетер.

В той самий час наукові та методичні аспекти підвищення інноваційно-інвестиційної активності промислових підприємств в умовах діючої інноваційно-інвестиційної моделі розвитку національної економіки потребують подальшої розробки. Зазначене зумовлює актуальність теми дисертації, її цільову спрямованість, завдання, предмет, структуру, наукову новизну та основні напрямки дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до планів наукових досліджень кафедри економіки та управління ОНУ імені І.І. Мечникова у межах держбюджетних тем: «Стратегічні орієнтири модернізації економіки України та її регіонів» (номер державної реєстрації 0114U001554, 2014-2015 рр.), де автором розроблено методичні рекомендації щодо формування стратегії інноваційно-інвестиційної активності

суб'єктів господарювання у національній економіці; «Соціальна відповідальність бізнесу та інституціональні новації» (номер державної реєстрації 0114U001555, 2014-2015 рр.), де автором запропоновано мотиваційний механізм інноваційно-інвестиційної діяльності вітчизняних високотехнологічних підприємств. Дисертант приймала участь у НДР як співвиконавець (акт № 06.07-01-553 від 18.03.2015 р.).

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає у подальшому поглибленні наукових та методичних основ та розробленні рекомендацій щодо підвищення інноваційно-інвестиційної активності промислових підприємств в трансформаційній економіці. Досягнення мети роботи обумовило необхідність вирішення наступних завдань:

- визначити принципи, підходи, цілі та напрямки, які складають методологічну основу дослідження інноваційно-інвестиційної активності промислових підприємств;

- дослідити сутність та визначити зв'язок основних понять, пов'язаних з дослідженням процесу підвищення інноваційно-інвестиційної активності промислового підприємства;

- удосконалити механізм стійкого інноваційно-інвестиційного розвитку промислового підприємства в умовах кризового стану вітчизняної економіки;

- дослідити фактори формування інноваційно-інвестиційного потенціалу промислового підприємства та визначити взаємозв'язок видів ресурсів з елементами цього потенціалу;

- розробити концептуальні підходи та рекомендації щодо формування стратегії інноваційно-інвестиційної активності промислового підприємства;

- сформуванню систему показників для оцінки інноваційно-інвестиційної активності машинобудівного підприємства та подальшого використання у системі інноваційно-інвестиційного моніторингу;

- розробити методичне забезпечення вибору раціонального варіанту випуску інноваційної продукції на промисловому підприємстві.

Об'єктом дослідження є процеси розвитку інноваційно-інвестиційної активності на вітчизняних промислових підприємствах.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти підвищення інноваційно-інвестиційної активності промислового підприємства в трансформаційній економіці.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження є праці зарубіжних та вітчизняних науковців у галузі інноваційного та інвестиційного розвитку суб'єктів господарювання, а також законодавчі та нормативні акти України, що регламентують господарчу, інноваційну та інвестиційну діяльність промислових підприємств.

Статистичною базою дослідження є матеріали Державної служби статистики України, а також матеріали, які безпосередньо зібрані автором протягом дослідження на українських підприємствах, що займаються інноваційно-інвестиційною діяльністю.

У роботі використано такі *методи дослідження*: системний аналіз при дослідженні процесів формування стратегії підвищення інноваційно-

інвестиційної активності підприємства; статистичний аналіз процесу систематизації проблем сучасних промислових підприємств; методи системного та комплексного підходів – при формуванні мотиваційного механізму інноваційно-інвестиційної поведінки промислового підприємства, механізму стійкого інноваційно-інвестиційного розвитку промислового підприємства, процесу вибору раціонального варіанту інноваційної продукції; методи аналізу і синтезу – при удосконаленні підходу до інноваційно-інвестиційного; метод аналізу фінансових звітів підприємств за міжнародною методикою – при розробці показників вимірювання інноваційно-інвестиційної активності; метод побудови багатомірних середніх – при визначенні інтегрального показника фінансово-економічного стану підприємства; методику UNIDO для оцінки ефективності інноваційно-інвестиційного проекту.

Інформаційну базу дослідження склали статистичні дані Державної служби статистики України, статистичні дані виробничої діяльності вітчизняних промислових підприємств і результати власних досліджень та розрахунків. Правове поле дослідження становили нормативні та законодавчі документи, які стосуються питань інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробленні та обґрунтуванні науково-теоретичних та методичних положень щодо підвищення інноваційно-інвестиційної активності промислового підприємства і рекомендацій щодо їх застосування в управлінні інноваційно-інвестиційною діяльністю в трансформаційній економіці.

Найбільш значні наукові результати, що виносяться на захист:

удосконалено:

– концептуальні підходи до формування і реалізації стратегії промислового підприємства з підвищення його інноваційно-інвестиційної активності з визначенням стадій та етапів розробки стратегії, її місця у загальній системі стратегічного вибору підприємства, алгоритму розробки самої стратегії, ключових принципів (комплексності напрямків реалізації, своєчасності обліку фактору часу, багатоваріантності стратегічних рішень, реалізаційності в практичному застосуванні, цільової орієнтації в конкурентному середовищі);

– методологічні підходи до дослідження інноваційно-інвестиційної активності промислового підприємства, які базуються на єдності окремих підходів (інноваційного, стратегічного, ресурсного і маркетингового) і, на відміну від існуючих, найбільш конструктивним та домінуючим визначається інноваційний підхід;

– механізм стійкого інноваційно-інвестиційного розвитку промислового підприємства, який, на відміну від аналогічних, передбачає можливість досягнення стратегічних цілей шляхом переведення підготовлених прогнозів у рамки конкретних ринкових стратегій, беручи до уваги ключові фактори зовнішнього середовища в умовах кризового стану вітчизняної економіки;

дістало подальшого розвитку:

– процес дослідження формування інноваційно-інвестиційного потенціалу промислового підприємства, який, на відміну від існуючих, враховує взаємозв'язок видів ресурсів з елементами потенціалу;

– система показників оцінки інноваційно-інвестиційної активності машинобудівних підприємств для обґрунтування напрямів подальшого інноваційно-інвестиційного розвитку, яка, на відміну від інших, враховує не тільки НДДКР, але і взаємозв'язок з ними виробничих процесів;

– методичне забезпечення вибору раціонального варіанту випуску інноваційної продукції на промисловому підприємстві з запропонованим простором критеріїв і перебором методів, що використовуються, яке, на відміну від інших підходів, включає: вирішення завдання прийняття рішення у багатокритеріальній постановці, оцінку достатньої множини альтернатив, урахування невизначеності інформації, використання шкали вимірювання критеріїв, використання альтернативної інформації на всіх етапах процесу прийняття рішень;

– категоріальний апарат інноваційно-інвестиційної діяльності промислового підприємства шляхом уточнення категорій «інноваційно-інвестиційна активність», «інноваційно-інвестиційний потенціал», «інноваційно-інвестиційний ринок», «інноваційно-інвестиційний моніторинг», «інноваційно-інвестиційний контролінг», в яких, на відміну від існуючих, кінцевий результат новаторської діяльності пов'язується з ресурсним забезпеченням, а інноваційна та інвестиційна діяльності постають як неподільне економічне явище.

Практичне значення одержаних результатів. Теоретичні положення, що обґрунтовані автором у дисертації, доведені до завершених методичних розробок і практичних рекомендацій, які забезпечують підвищення рівня інноваційно-інвестиційної активності промислових підприємств. Вони призначені для використання в практиці стратегічного планування розвитку промислових підприємств, у т.ч. машинобудівних, з урахуванням можливих змін конкурентного середовища. Результати дослідження використані промисловими підприємствами при розробці стратегії підвищення інноваційно-інвестиційної активності та пріоритетних напрямків інвестування інновацій: ТДВ «Первомайськдизельмаш» (довідка № 39/642 від 26.02.2015 р.), ПАТ «ОЗРСВ» (довідка № 139/пс від 18.03.2015 р.), ПАТ «Одескабель» (акт № 187-07/к від 31.03.2015 р.).

Теоретичні, методичні та практичні авторські розробки дослідження використовуються у навчальному курсі дисциплін «Інвестування», «Управління міжнародними проектами», «Економіка підприємства» впроваджені в навчальний процес Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (акт № 06.07-01-553 від 18.03.2015 р.), Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі (довідка № 174 від 24.12.2015 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до підвищення інноваційно-інвестиційної активності промислового підприємства в трансформаційній економіці. Всі наукові результати, що викладені в дисертації, одержано автором особисто. З наукових публікацій, виданих в співавторстві, у роботі використані лише ті положення, що складають індивідуальний внесок автора. Конкретний внесок здобувача в цих роботах зазначений в авторефераті у переліку публікацій за темою дисертації.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати виконаного дослідження доповідались на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Проблеми вдосконалення інституційних умов функціонування української економіки» (м. Одеса, 2008 р.), «Україна в умовах глобальної конкуренції: стратегія випереджаючого розвитку» (м. Донецьк, 2010 р.), «Сучасні дослідження і розробки-2014» (м. Софія, 2014 р.), «Управління інноваційним процесом в Україні: налагодження взаємодії між учасниками» (м. Львів, 2014 р.), «Новини передової науки» (м. Софія, 2014 р.), «Економіка і фінанси: аналіз тенденцій та перспектив розвитку» (м. Дніпропетровськ, 2014 р.), «Фактори впливу на формування та розвиток фінансової системи України» (м. Львів, 2014 р.), «Проблеми ринку та розвитку регіонів України в 21 столітті» (м. Одеса, 2014 р.), «Міжнародне економічне співробітництво: принципи, механізми, ефективність» (м. Київ, 2014 р.), «Сучасні технології управління підприємством та можливості використання інформаційних систем: стан, проблеми, перспективи» (м. Одеса, 2015 р.); на науково-методичних семінарах в ОНУ імені І.І. Мечникова та ОНПУ.

Публікації. За результатами досліджень опубліковано 19 наукових праць, з них: 2 монографії; 5 статей у наукових фахових виданнях України, у т. ч. 3 – у виданнях, що включені у міжнародні наукометричні бази; 2 статті – у інших виданнях; 10 – доповідей і тез доповідей на наукових конференціях. Загальний обсяг публікацій складає 26,99 д.а., з яких 6,43 д.а. належать особисто автору.

Структура і зміст роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 316 найменувань – на 29 сторінках, 6 додатків – на 29 сторінках. Повний обсяг дисертації – 216 сторінок, з них 157 сторінок основного тексту. Дисертація містить 14 рисунків, 26 таблиць, з яких 1 займає повну сторінку.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** розкрито актуальність теми дисертаційної роботи, визначено зв'язок з науковими темами, мету, задачу, об'єкт, предмет та методи дослідження, наукову новизну та практичне значення результатів.

У першому розділі – **«Науково-теоретичні основи розвитку інноваційно-інвестиційної активності промислових підприємств»** – досліджено теоретичне підґрунтя розвитку інноваційно-інвестиційної активності вітчизняних промислових підприємств в умовах фінансово-економічної кризи та здійснення заходів реформування національної економіки; понятійний апарат, у тому числі проведено ретроспективний аналіз понять «інновації» та «інвестиції»; чинники та складові мотивації та регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності; принципи та напрямки формування інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств.

Процес підвищення інноваційно-інвестиційної активності промислового підприємства є складною категорією, яку доцільно розглядати системно в умовах сталого інноваційно-інвестиційного розвитку національної економіки. Інноваційно-інвестиційна активність, за визначенням автора, представляє собою інтенсивність залучення інвестицій у основний капітал підприємства для

розробки, виробництва та збуту принципово нової продукції на принципово новому обладнанні, відсутньому до визначеного часу на даній території.

Інноваційно-інвестиційна активність вітчизняних промислових підприємств залишається на низькому рівні: частка промислових підприємств, що впроваджували інновації склала у: 2000 р. – 14,8%, 2005 р. – 8,2%, 2010 р. – 11,5%, 2013 р. – 13,6%, індекс інвестицій в основний капітал на промислових підприємствах: 2000 р. – 114,4%, 2005 р. – 101,9%; 2010 р. – 99,4%, 2013 р. – 100,3%.

Управління інноваційно-інвестиційною діяльністю являє собою свідоме цілеспрямоване регулювання руху всіх видів майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються у інноваційні об'єкти підприємництва та інші види діяльності для отримання прибутку (доходу) та досягнення соціально-економічного ефекту. Тому інвестиції – це тимчасова відмова господарюючого суб'єкта від споживання ресурсів (капіталу), що є у його розпорядженні, та використання цих ресурсів для збільшення у майбутньому свого добробуту.

Основною характеристикою інноваційно-інвестиційної діяльності є її інноваційно-інвестиційна активність, яка відображує в динаміці розмір та структуру інноваційно-інвестиційного портфелю, що являє собою сукупність зібраних воедино різних інвестиційних цінностей, які є інструментом для досягнення конкретної мети об'єкту інноваційно-інвестиційної діяльності. При цьому суспільне значення інноваційно-інвестиційної активності визначається її змістом (структурою інвестицій), спрямованістю та тим, наскільки вона відповідає об'єктивним потребам економіки в стратегічній перспективі.

Інноваційно-інвестиційний ринок становить комплексну агреговану категорію, що обіймає складну суму об'єктів інвестування в інновації, що становлять реальний інтерес для різноманітних учасників інноваційно-інвестиційної діяльності, які виступають у ролі суб'єктів ринкового середовища. Суб'єктний склад інноваційно-інвестиційного ринку достатньо широкий і включає: державні інститути та організації; недержавних корпоративних замовників; кінцевих користувачів об'єктів інноваційної діяльності; організації інфраструктури ринку країни; організації, що здійснюють підрядні роботи; міжнародні організації; громадян України; юридичні та фізичні особи іноземних держав.

Мотивація вибору альтернатив здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності передбачає освоєння механізмів прийняття складних стратегічних рішень, вибір реальних або фінансових інвестицій, вибір здійснення внутрішніх та зовнішніх інвестицій для інновацій, вибір та реалізацію інвестицій на вітчизняному та зарубіжному ринках.

Розглянуті у роботі види мотивації інноваційно-інвестиційної поведінки утворюють мотиваційний механізм промислового підприємства, який може посилювати або стримувати інноваційно-інвестиційну активність за наявності суттєвих макроекономічних факторів (рис. 1).

Реалізація інноваційно-інвестиційної моделі розвитку національної економіки, як відзначається у роботі, відбувається на засадах активізації

інноваційно-інвестиційної діяльності її підприємств. Умовами активізації інноваційно-інвестиційної діяльності є:

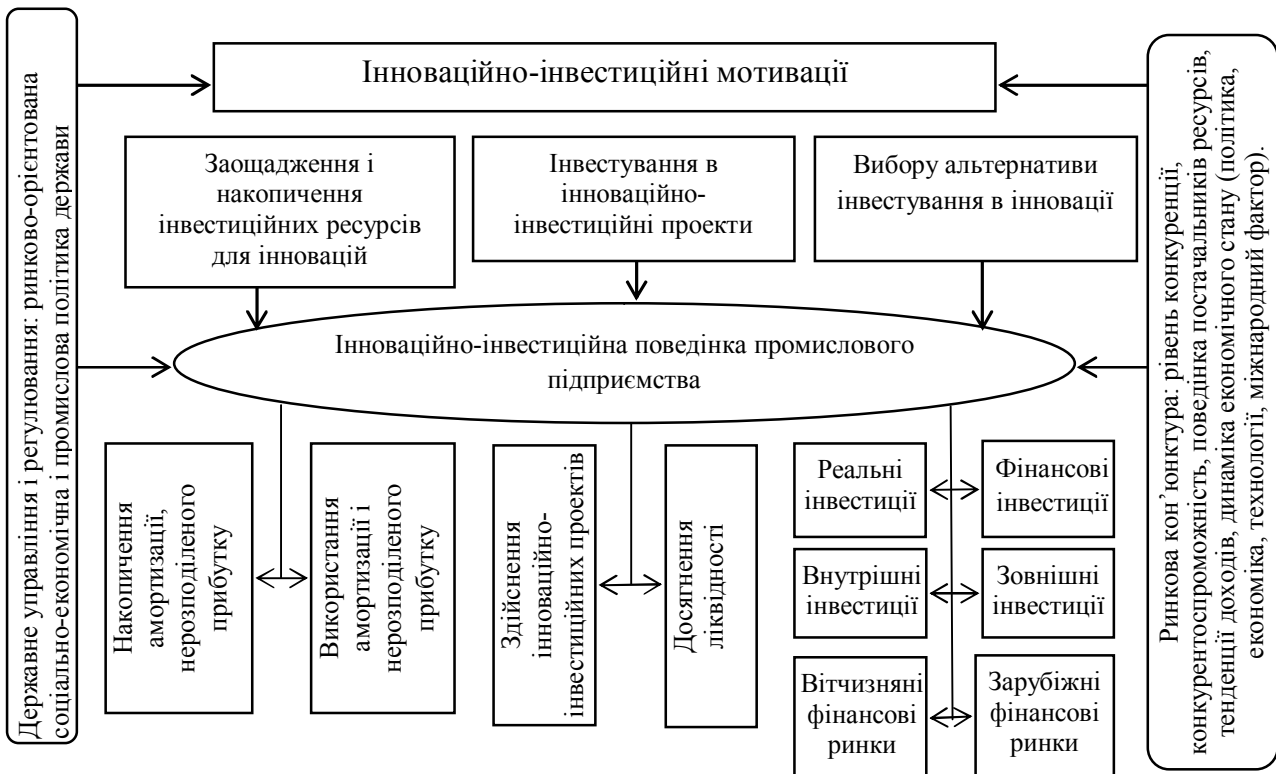

Рисунок 1 – Мотиваційний механізм інноваційно-інвестиційної поведінки промислового підприємства

- формування інститутів і механізмів накопичення і перерозподілу інвестиційних коштів для інновацій;
- виокремлення фінансових ресурсів для реконструкції і перепрофілювання діючих підприємств (в першу чергу тих, що працюють на експорт), пріоритетних галузей і сфер;
- стимулювання діяльності господарюючих суб'єктів, що зацікавлені в перспективах розширення попиту на продукцію споживчого і виробничо-господарського призначення;
- визначення у якості основного напрямку інноваційно-інвестиційної діяльності на найближчі декілька років підтримку конкурентоспроможних галузей, що заміщують імпорт;
- використання в короткостроковій перспективі можливостей капіталомісткого зростання виробництва за рахунок завантаження виробничих потужностей, що простоюють, перш за все тих, які здатні збільшити випуск інноваційної конкурентоспроможної продукції;
- розвиток системи державних гарантій інвесторам через створення інноваційно-інвестиційних фондів, що поєднують фінансові кошти держави, підприємства, приватних осіб;
- зниження податкового навантаження і упорядкування податкових пільг підприємства;

– розвиток фінансового лізингу та іпотечного кредитування як механізмів підвищення надійності інвестицій в інновації.

Методологічною основою формування принципів і напрямків інноваційно-інвестиційної активності промислового підприємства є використання у єдності наступних підходів: інноваційного, стратегічного, ресурсного і маркетингового. При цьому особлива увага в сучасних економічних умовах повинна приділятися інноваційному аналізу з обґрунтуванням прийняття інноваційно-інвестиційних рішень. Поєднання запропонованих підходів у єдиний методологічний підхід надало автору змогу сформулювати систему принципів інноваційно-інвестиційної активності промислового підприємства: розробки напрямків інноваційно-інвестиційної діяльності, стимулювання інноватора, адресності під час підтримки значущих для промислового підприємства проектів, обґрунтованості стратегічних інноваційно-інвестиційних рішень, фінансової та інформаційної забезпеченості, моніторингу інноваційно-інвестиційного процесу.

Ґрунтуючись на принципах стимулювання інноваційно-інвестиційної активності, у роботі запропоновані наступні напрямки її реалізації: удосконалення інноваційно-інвестиційної привабливості, розвиток інноваційно-інвестиційного потенціалу, розвиток інструменту інноваційно-інвестиційних пропозицій, інформаційно-консультаційне супроводження.

Таким чином, *робочу гіпотезу дисертаційного дослідження* запропоновано у наступному вигляді: процес підвищення інноваційно-інвестиційної активності промислового підприємства в умовах трансформаційної економіки має ґрунтуватись на системі відповідних показників та інструментів, що неможливе без розробки ґрунтового методичного забезпечення.

У другому розділі – **«Теоретико-методичні основи формування інноваційно-інвестиційної активності промислового підприємства»** – досліджено стан і тенденції сталого розвитку промислового виробництва, здійснено аналіз стану та розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств, запропоновано методичне обґрунтування стратегії підвищення інноваційно-інвестиційної активності підприємства.

Обґрунтовано побудову механізму сталого інноваційно-інвестиційного розвитку промислового підприємства (рис. 2).

Представлено такі пріоритети з забезпечення сталого інноваційно-інвестиційного розвитку промислового виробництва: мінімізація зовнішніх негативних факторів, розробка антикризових програм і планів, здійснення передпланових досліджень інноваційно-інвестиційних проектів, визначення пріоритетів посткризового розвитку, забезпечення якісних та кількісних характеристик інноваційно-інвестиційного розвитку, зменшення витрат, моніторинг і контролінг фінансових потоків.

З початку 2000-х років українське машинобудування розвивалося стабільно з позитивною динамікою. Найбільші обсяги виробництва товарної продукції припадали на докризовий 2008 р. – 64 млрд. грн. Експорт машинобудівної продукції дорівнював 27 млрд. грн. Криза негативно позначилася на галузі – у 2009 р. обсяги виробництва зменшилися на 58%. Особливо це торкнулося автомобілебудування, важкого і транспортного машинобудування, питома вага

яких – найбільша в структурі продукції галузі. Але вже на початку 2012 р. галузь продемонструвала невелике зростання.

Рисунок 2 – Механізм сталого інноваційно-інвестиційного розвитку промислового підприємства

Для успішного розвитку машинобудування йому необхідна державна підтримка, щоб вивести з теперішнього рівня 10-12% на рівень 20-25% ВВП, як у розвинутих країнах.

У роботі інноваційно-інвестиційна активність підприємства визначається двома складовими: інноваційно-інвестиційним потенціалом підприємства та його інноваційно-інвестиційною привабливістю. Інноваційно-інвестиційна привабливість може бути визначена обсягом інвестицій, який можливо залучити у основний капітал підприємства виходячи зі стану його виробничо-господарської і фінансово-економічної діяльності та фінансових ризиків. Інноваційно-

інвестиційний потенціал – це рівень спроможності підприємства до фінансування та подальшої реалізації проектів, кінцевою метою яких є випуск інноваційної продукції або впровадження інноваційної технології, що обумовлений кількісними та якісними характеристиками матеріальних, фінансових та нематеріальних ресурсів які є в його розпорядженні.

Дана економічна категорія відображає його економічну сутність як теоретичне узагальнення явищ, пов'язаних з виконанням цільової функції накопичення інвестиційних ресурсів для інновацій. Інноваційно-інвестиційний потенціал промислового підприємства має наступні складові: інноваційну, інвестиційну, виробничу, інфраструктурну та маркетингову.

Основні положення, що характеризують інноваційно-інвестиційний потенціал підприємства і його системоутворюючі фактори, зводяться до наступного: інновації і інноваційно-інвестиційна діяльність є вирішальною умовою виживання і адаптації до сучасних ринкових реалій. Управління інноваційно-інвестиційною діяльністю – це важливий елемент управління підприємством. Формування ресурсів повинно бути спрямовано на досягнення стратегічних інноваційно-інвестиційних цілей. Стратегічні інноваційно-інвестиційні цілі ґрунтуються на інноваційному підході. Необхідне формування концептуального підходу під час формування інноваційно-інвестиційної стратегії підприємства. Застосування концепцій і методів інноваційно-інвестиційних процесів на практиці забезпечить високу якість інноваційно-інвестиційних рішень та збільшення віддачі від коштів, що вкладаються у інноваційно-інвестиційні проекти. Аналіз здійснених інноваційно-інвестиційних проектів дозволяє виявити і виокремити фактори, що визначають потенціал підприємства та успіх інвестицій в інновації.

У рамках передпланових досліджень аналіз інноваційно-інвестиційної активності на мікрорівні може бути здійснено за допомогою показників: 1) рівень коштів, що вкладаються в нові технології і нові розробки; 2) вікова структура виробничих фондів; 3) коефіцієнт оновлення основних фондів; 4) коефіцієнт вибуття основних фондів; 5) рівень використання виробничих потужностей; 6) розрахунок потреби в чистих інвестиціях.

Розрахунки інтегрального показника інноваційно-інвестиційної активності для трьох верстатобудівних підприємств м. Одеси, які було проведено у 2013 р. разом з фахівцями цих підприємств за вищевказаними показниками, дали такі результати: ПАТ «Мікрон» – 3,34, ПАТ «ОЗРСВ» – 1,80, ПАТ «Пресмаш» – 1,51. Розрахунки підтвердили позитивний вплив спільної роботи з ведучими німецькими машинобудівними компаніями на ринкове становище ПАТ «Мікрон» та його відносно високу інноваційно-інвестиційну активність.

Абсолютний показник інноваційно-інвестиційної активності промислового підприємства можна відобразити у вигляді:

$$I_c = \Pi_{ит} + A\Phi + I_z, \quad (1)$$

де I_c – сукупні інвестиції, грн.; $\Pi_{нт}$ – прибуток, спрямований у фонд нової техніки, грн.; $A\Phi$ – засоби амортизаційного фонду підприємства, грн.; I_3 – залучені інвестиції, грн.

За формулою (1) також було зроблено розрахунки для трьох одеських підприємств: ПАТ «Мікрон» – 7,45 млн. грн., ПАТ «ОЗРСВ» – 1,34 млн. грн., ПАТ «Пресмаш» – 0,99 млн. грн. Розрахунок підтвердив перевагу у здійсненні інноваційно-інвестиційної діяльності ПАТ «Мікрон».

Для аналізу і прогнозування інноваційно-інвестиційної активності запропонована факторна модель, яка побудована на основі відносних показників інноваційно-інвестиційної активності:

$$\frac{I_{вк}}{S_{вф}} = \frac{\Pi_{нак} + A\Phi}{S_{вф}} = \frac{\Pi_{нак}}{S_{вф}} + N_A \rightarrow \max, \quad (2)$$

$$\frac{\Pi_{нак}}{S_{вф}} = \frac{\Pi_{нак}}{\Pi_ч} \cdot \frac{\Pi_ч}{\Pi_б} \cdot \frac{P_n}{A_n} \cdot \frac{A_n}{S_{вф}} \quad (3)$$

де $I_{вк}$ – кошти, що реінвестуються підприємством, грн.; $S_{вф}$ – вартість основних засобів підприємства, грн; $I_{вк}/S_{вф}$ – відтворювальна рентабельність, од.; N_A – норма амортизаційних відрахувань; $\Pi_{нак}$ – прибуток, спрямований у фонд накопичення на інноваційні цілі, грн.; $\Pi_ч$ – чистий прибуток підприємства, грн.; $\Pi_б$ – балансовий прибуток, грн.; P_n – виторг від реалізації, грн.; A_n – сума активів підприємства, грн.; $\Pi_{нак}/\Pi_ч$ – частка чистого прибутку, спрямованого на накопичення; $\Pi_ч/\Pi_б$ – частка чистого прибутку в балансовому прибутку підприємства; $\Pi_б/P_n$ – рентабельність продаж; P_n/A_n – віддача активів підприємства; $A_n/S_{вф}$ – розмір активів, що припадає на 1 тис. грн. основних засобів.

Застосування на практиці даної моделі дозволяє оцінити вплив вказаних факторів на інноваційно-інвестиційну активність і прогнозувати майбутній процес інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства у залежності від його фінансово-економічних показників.

Інноваційно-інвестиційна привабливість промислового підприємства у роботі визначається двома видами факторів: внутрішніми (аналіз науково-технологічного доробку, аналіз фінансово-економічного стану, аналіз економічної ефективності інвестування); зовнішніми (оцінка фінансових ризиків, визначення ринкової вартості підприємства).

Інноваційно-інвестиційна привабливість промислового підприємства визначається інтегральною характеристикою, яку отримано на основі здійснення діагностики показників економічної ефективності (k_1 – k_4 : продуктивність праці, фондівіддача, рентабельність продукції, оборотність оборотних коштів) та фінансово-економічного стану підприємства (k_5 – k_{22} : показники короткострокової ліквідності, довгострокової ліквідності, оборотності, прибутковості, ринкової вартості (методика GAAP)).

Інтегральний показник фінансово-економічного стану промислового підприємства, заснований на побудові багатомірних середніх величин, наступний:

$$IP = E_{ee} \cdot (k_1 + k_2 + k_3 + k_4) + E_{fe} \cdot (k_5 + \dots + k_{22}), \quad (4)$$

де E_{ee} – загальний показник економічної ефективності; E_{fe} – загальний показник фінансово-економічного стану підприємства.

Розрахунки інтегрального показника фінансово-економічного стану для ПАТ «Одескабель» за 2009-2011рр. показали залежність (коливання) між ринковим становищем (відповідною стратегією) цього підприємства та його інвестиційною політикою, яка пов'язана з модернізацією основного виробництва та випуском принципово нової продукції.

У третьому розділі – **«Механізми та інструменти підвищення інноваційно-інвестиційної активності промислового підприємства»** – запропоновані: концептуальні підходи до розробки стратегії підвищення інноваційно-інвестиційної активності, алгоритм інформаційно-методичного забезпечення реалізації стратегії інноваційно-інвестиційної активності, удосконалена методика вимірювання інноваційно-інвестиційної активності промислового підприємства, методика вибору раціонального варіанту випуску інноваційної продукції.

Стратегію інноваційно-інвестиційної активності в роботі представлено як систему дій господарюючого суб'єкта з досягнення цілей фінансування інноваційних розробок для отримання бажаного стану активів, персоналу і ринкового стану у довгостроковій перспективі. Ця стратегія базується на науково обґрунтованому концептуальному підході, який включає опис інноваційно-інвестиційної діяльності через систему формалізованих критеріїв, за якими оцінюються і реалізуються інноваційно-інвестиційні можливості підприємства. Методологічною основою побудови стратегії є наступні принципи: комплексність, багатоваріантність, своєчасність, реалізованість, цільової орієнтації.

Обов'язковими елементами концептуального підходу в економічному дослідженні є: 1) проблема, яка потребує розв'язання; 2) мета і строки реалізації даного підходу; 3) шляхи і способи розв'язання проблеми; 4) очікувані результати; 5) обсяг фінансових, матеріальних, технічних, трудових ресурсів. Обов'язковими елементами стратегії інноваційно-інвестиційної активності є: а) загальна частина; б) аналіз проблем промислового розвитку; в) мета, стратегічні цілі та принципи; г) цільові орієнтири реалізації стратегії; д) пріоритетні напрями досягнення стратегічних цілей; е) механізм реалізації стратегії; є) моніторинг та оцінка ефективності реалізації стратегії.

Основні стадії розробки стратегії: підготовча, розробка самої стратегії, реалізація стратегії, ліквідаційна.

У роботі аналізуються підходи до розробки стратегії інноваційно-інвестиційної активності промислового підприємства на основі: а) максимізації прибутку; б) теорії стійкого економічного зростання; в) узгодження фінансових інтересів власників підприємства (максимізація ринкової вартості); г) перспективний соціально-економічний. Процес розробки стратегії на засадах інноваційного підходу може бути представлений у вигляді, як зображено на рис. 3.

Розроблені стратегії знаходять свою реалізацію в інноваційно-інвестиційних програмах у вигляді ланцюга: передпланові дослідження – логістика – виробнича діяльність – продукція – комерціалізація результатів – ефект. Методичний підхід щодо оцінки результативності інноваційно-інвестиційних стратегій визначається чотирма складовими (оцінками): трудомісткістю розробки інноваційно-інвестиційного плану, якістю розробки інноваційно-інвестиційної стратегії, оформлення інноваційно-інвестиційної програми, результативністю процесу розробки інноваційно-інвестиційної стратегії.

Рисунок 3 – Алгоритм розробки стратегії інноваційно-інвестиційної активності

Інформаційне забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності є самостійним напрямком її активізації і представлено в роботі як процес безперервного цілеспрямованого підбору відповідних інтегрованих показників (індикаторів), необхідних для здійснення виробничої діяльності та інформування за всіма напрямками інноваційно-інвестиційної діяльності.

У якості основного методичного інструментарію інформаційного забезпечення активізації такої діяльності запропонований метод моніторингу. Інноваційно-інвестиційний моніторинг подано як систему спостереження, оцінки і прогнозу ключових змін в інноваційно-інвестиційній діяльності господарюючого суб'єкту. Він є компонентом системи контролінгу (рис. 4).

Оцінку інноваційно-інвестиційної активності у дослідженні побудовано на аналізі стану діяльності промислового підприємства безпосередньо у сфері НДДКР та взаємопов'язаних з нею виробничих структур. У залежності від

поточного стану виробничого і науково-технологічного розвитку підприємство за допомогою консультантів визначає свою стратегію: а) лідера – розробка нової продукції, б) послідовника – впровадження поліпшуючих технологій.

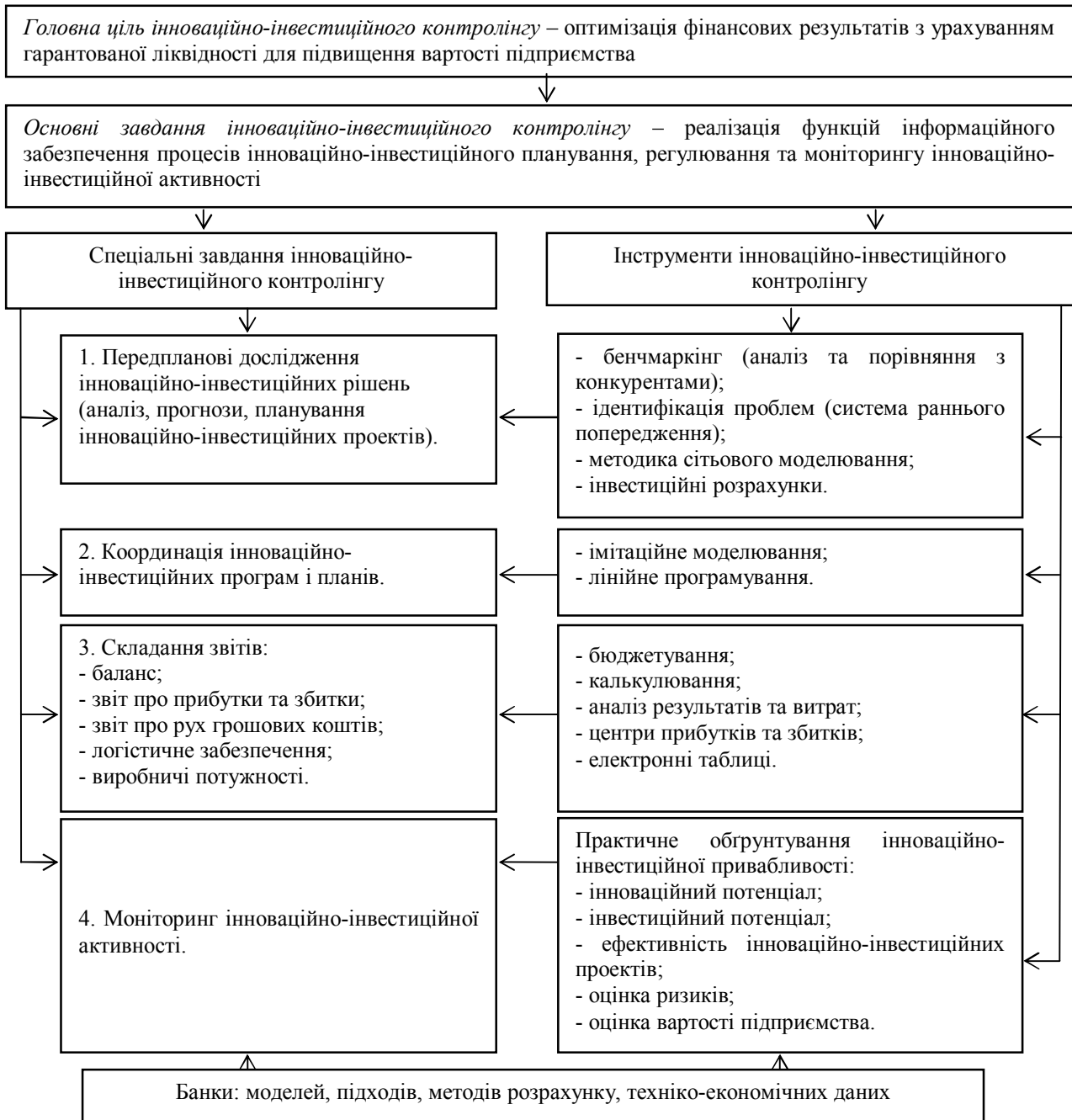

Рисунок 4 – Концептуальний підхід у формуванні інноваційно-інвестиційного контролінгу

У роботі запропонована удосконалена методика оцінки інноваційно-інвестиційної активності промислового підприємства, методологічною основою якої виступає використання принципів аналізу фінансово-економічного стану і характеру ділової активності підприємства. В залежності від поточного стану промислового підприємства і співвідношення з еталонними показниками обирається відповідна стратегія. Порівняльними величинами автор визначає або

середньогалузеві значення або показники конкурентів. Можливі значення порогових показників інноваційно-інвестиційної активності для вибору стратегій інноваційно-інвестиційного розвитку слід вважати індикативними. Сукупність розрахункових індикативних показників інноваційно-інвестиційної активності включає наступні коефіцієнти: інноваційного зростання, інвестиційної привабливості, інфраструктурного забезпечення НДДКР, кваліфікації персоналу, інтелектуальної власності.

При апробації методики проаналізована фінансово-економічна звітність трьох машинобудівних підприємств м. Одеси. За результатами розрахунків інноваційно-інвестиційної активності ПАТ «Мікрон» віднесено до категорії інноваційно-активних. Усі розраховані критерії, за виключенням показника «забезпеченість інтелектуальною власністю», свідчать про можливість розробки тут інноваційної продукції. Цьому підприємству доцільно обрати стратегію випереджальної високотехнологічності, дослідницького лідерства.

Оцінка інноваційно-інвестиційної активності для ПАТ «ОЗРСВ» свідчить про відносну увагу тут до діяльності з залучення нових технологій у господарський оборот. Однак, на даному підприємстві недостатньо активно вирішуються питання захисту об'єктів інтелектуальної власності, що може згодом негативно відобразитися на збереженні конкурентних позицій на ринку. Коефіцієнт інноваційного зростання свідчить про те, що в загальному обсязі всіх інвестицій на інноваційний розвиток ПАТ «ОЗРСВ» виділяє недостатньо коштів. Здійснення інвестицій без інновацій, як відомо, є дуже небезпечним.

Розрахунок коефіцієнтів інноваційно-інвестиційної активності на ПАТ «Пресмаш» показав, що на теперішній момент воно володіє деякими інвестиційними засобами для впровадження поліпшуючих інновацій і в той же час деякими ресурсами для розробки нових технологій. Коефіцієнти інвестиційної привабливості, висококваліфікованого персоналу та освоєння інноваційної продукції свідчать про здатність підприємства до реалізації стратегії лідера. Навпаки, коефіцієнти інноваційного росту, інфраструктурного забезпечення НДДКР та інтелектуальної власності показують, що підприємство може обрати лише стратегію послідовника. На даному етапі свого розвитку найбільш доцільним може стати відмова від активної інноваційної діяльності на деякий час з метою нарощування відповідних ресурсів.

Використання такого підходу на етапі розробки стратегічних планів дозволяє промисловим підприємствам оцінити свою поточну інноваційно-інвестиційну активність та врахувати ці показники під час прийняття рішень про спрямованість подальшого інноваційно-інвестиційного розвитку. На етапі реалізації стратегій інноваційно-інвестиційного розвитку така оцінка багато в чому дозволяє уникнути нерационального використання фінансово-економічних ресурсів та показує шляхи розвитку інноваційної сфери.

З метою підвищення інноваційно-інвестиційної привабливості машинобудівного підприємства автором запропоновано методичний підхід до вибору раціонального варіанту випуску інноваційної продукції (рис. 5).

На прийняття рішень здатні здійснювати вплив наступні типи показників: 1) ефективності, які характеризують ступінь пристосованості інноваційної продукції

до вирішення завдань, що покладаються на неї; 2) економічні, які встановлюють плату, необхідну для вирішення завдань з заданою ефективністю; 3) терміну, які характеризують час, необхідний для реалізації певних технічних рішень, певних етапів реалізації (НДДКР, прив'язки нової технології до умов підприємства, навчання працівників тощо); 4) які характеризують рівень досконалості того чи іншого інноваційного заходу; 5) які характеризують ресурс та строк служби інноваційної продукції; 6) які характеризують ризик замовника в досягненні цілей інновації.

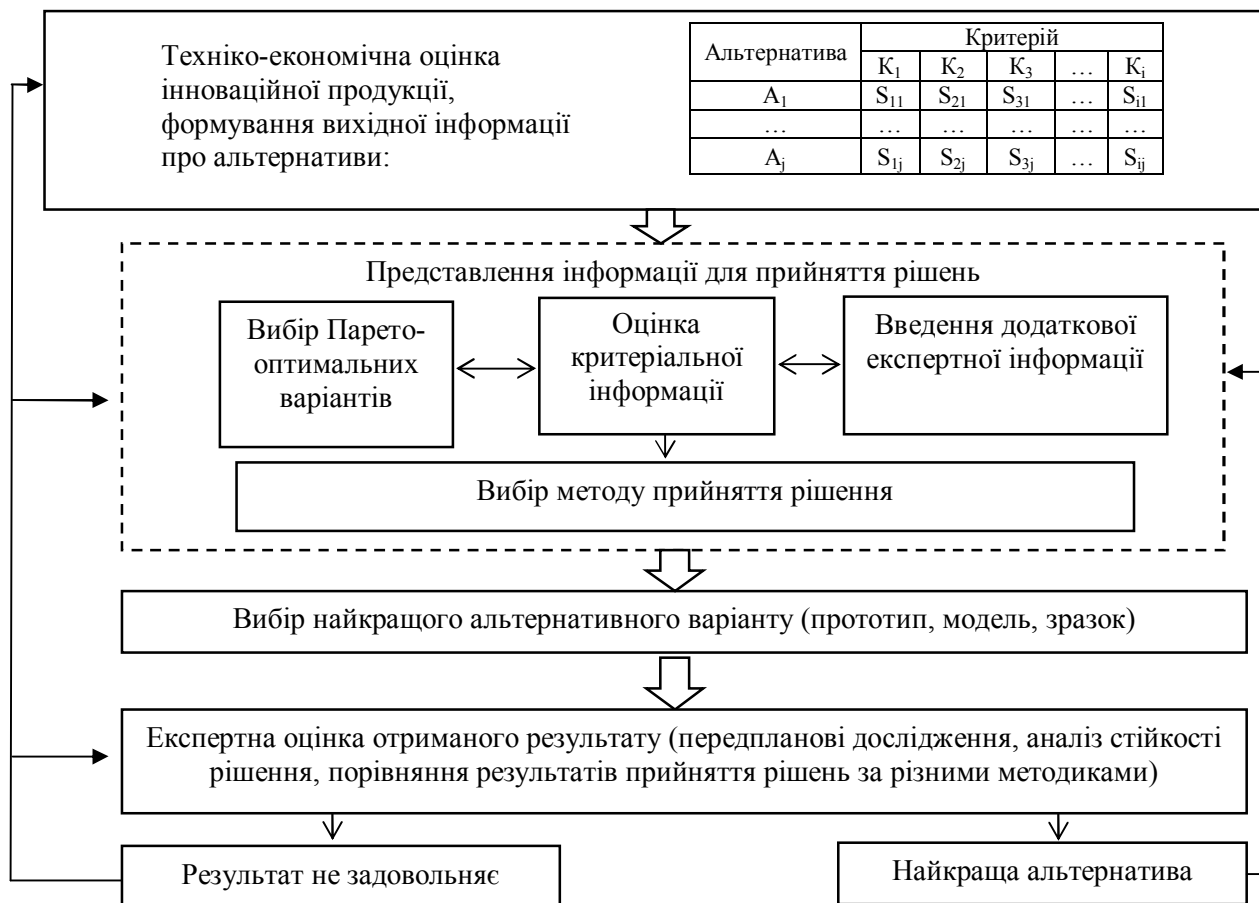

Рисунок 5 – Загальна структура процесу вибору раціонального варіанту інноваційної продукції машинобудівного підприємства

Даний методичний підхід апробовано на ТДВ «Первомайськдизельмаш» під час оцінки ринкової конкурентоздатності його продукції – когенераційної установки.

Під час оцінки інноваційно-інвестиційної активності підприємства і вибору раціональних варіантів інноваційної продукції комплексна методика повинна включати: вирішення завдання прийняття рішення в багатокритеріальній постановці; оцінку достатньої множини альтернатив; врахування невизначеності вихідної критеріальної інформації про альтернативи; використання різних шкал вимірювання критеріїв; забезпечення використання альтернативної інформації на всіх етапах процесу прийняття рішень.

ВИСНОВКИ

В дисертації наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання, яке полягає в обґрунтуванні та розробленні комплексу теоретичних підходів та методичних положень щодо підвищення інноваційно-інвестиційної активності промислового підприємства в умовах трансформаційної економіки.

Всі задачі розв'язано та сформульовано наступні висновки і рекомендації:

1. Перехід української економіки до сучасної стратегії економічного зростання і реалізації інноваційно-інвестиційної моделі у національній економіці пов'язаний з інвестиціями в інновації, технологічним оновленням, модернізацією та реконструкцією діючих промислових підприємств, цілеспрямованою зміною структури відтворювального процесу. Розвиток інноваційно-інвестиційної діяльності у вітчизняній економіці можливий на основі активізації цієї діяльності на її промислових підприємствах. Під час дослідження процесу формування інноваційно-інвестиційної активності промислового підприємства (принципи, підходи, цілі, напрямки) використано методологічний підхід, який засновано на єдності наступних окремих підходів: інноваційного, стратегічного, ресурсного та маркетингового. Принципи регулювання і стимулювання інноваційно-інвестиційної активності повинні враховувати цілі і напрямки інноваційно-інвестиційної політики промислового підприємства для розробки його стратегії стимулювання інноваційно-інвестиційної активності і представлені, в першу чергу, наступними: розробки напрямків інноваційно-інвестиційної діяльності, стимулювання інноваторів, адресність під час підтримки значущих для підприємства проектів, обґрунтованість стратегічних інноваційно-інвестиційних рішень, фінансова і інформаційна забезпеченість, реалізація моніторингу інноваційно-інвестиційного процесу.

2. При формуванні наукового базису дослідження уточнено окремі поняття, що висвітлюють проблемні аспекти процесу підвищення інноваційно-інвестиційної активності підприємства: інноваційно-інвестиційна активність підприємства, інноваційно-інвестиційний потенціал, інноваційно-інвестиційний ринок, інноваційно-інвестиційний моніторинг, інноваційно-інвестиційний контролінг. Надані ознаки враховують: завершеність та кінцевий результат науково-дослідної, виробничої та маркетингової діяльності; комплекс заходів, що проводяться з метою ініціювання, планування та реалізації інновацій; ресурсне забезпечення.

3. Запропоновано удосконалений механізм стійкого інноваційно-інвестиційного розвитку промислового підприємства, який передбачає можливість досягнення стратегічних цілей шляхом переведення підготовлених прогнозів у рамки конкретних ринкових стратегій з урахуванням ключових факторів зовнішнього середовища. А також визначені пріоритети з забезпечення стійкого інноваційно-інвестиційного розвитку: мінімізація зовнішніх негативних факторів, розробка антикризових програм і планів, здійснення передпланових досліджень інноваційно-інвестиційних проектів, визначення пріоритетів посткризового розвитку, забезпечення якісних та кількісних характеристик інноваційно-інвестиційного розвитку, зменшення витрат, моніторинг і контролінг фінансових потоків.

4. У роботі проведено аналіз факторів формування інноваційно-інвестиційного потенціалу вітчизняного промислового підприємства та визначено взаємозв'язки видів ресурсів з елементами цього потенціалу. Категорія «інноваційно-інвестиційний потенціал» виражає його економічну сутність як теоретичне узагальнення економічних явищ, пов'язаних з виконанням цільової функції накопичення інвестиційних ресурсів для інновацій. Інноваційно-інвестиційний потенціал – це рівень спроможності підприємства до фінансування та подальшої реалізації проектів, кінцевою метою яких є випуск інноваційної продукції або впровадження інноваційної технології, що обумовлений кількісними та якісними характеристиками матеріальних, фінансових та нематеріальних ресурсів які є в його розпорядженні. Він має наступні складові: інноваційну, інвестиційну, виробничу, інфраструктурну, маркетингову.

5. Розроблено концептуальні підходи до формування і реалізації стратегії промислового підприємства з підвищення його інноваційно-інвестиційної активності з визначенням стадій та етапів розробки стратегії, її місця у загальній системі стратегічного вибору підприємства, алгоритму розробки самої стратегії, ключових принципів: комплексності напрямків реалізації, своєчасності обліку фактору часу, багатоваріантності стратегічних рішень, реалізаційності в практичному застосуванні, цільової орієнтації в конкурентному середовищі. Розробка концептуальних підходів базується на розробці науково обґрунтованих: інноваційно-інвестиційної програми, алгоритму формування стратегії інноваційно-інвестиційної активності, системи показників ефективності підприємства для підготовки розробки стратегії, організаційно-методичного забезпечення планування інноваційно-інвестиційної активності, механізму планування.

6. Автором розроблена вихідна база формування системи показників для оцінки інноваційно-інвестиційної активності промислового підприємства, яка включає наступні коефіцієнти: інноваційного росту, інвестиційної привабливості, інфраструктурного забезпечення НДДКР, кваліфікації персоналу, наявності інтелектуальної власності. Використання запропонованого методу на етапі розробки стратегічних планів дозволяє промисловим підприємствам оцінити свою поточну інноваційно-інвестиційну активність і врахувати відповідні показники під час прийняття рішень про напрямки подальшого інноваційно-інвестиційного розвитку. На етапі реалізації стратегій інноваційно-інвестиційного розвитку така оцінка багато в чому дозволяє уникнути нераціонального використання фінансово-економічних ресурсів і показує напрямок розширення інноваційної сфери.

7. Розроблена комплексна методика вибору раціонального варіанту випуску інноваційної продукції на промисловому підприємстві. Комплексність забезпечується запропонованим автором простором критеріїв під час прийняття рішень і перебиранням використовуваних методів. Під час оцінки інноваційно-інвестиційної активності і вибору раціональних варіантів інноваційної продукції комплексна методика включає: вирішення задачі прийняття рішення у багатокритеріальній постановці, оцінку достатньої множини альтернатив, урахування невизначеності інформації, використання шкали вимірювання

критеріїв, використання альтернативної інформації на всіх етапах прийняття рішень.

8. У якості основного методичного інструментарію інформаційного забезпечення активізації інноваційно-інвестиційної діяльності автор вважає метод моніторингу. Інноваційно-інвестиційний моніторинг є одним з компонентів системи контролінгу. Інформаційне забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності є самостійним напрямком її активізації і являє собою процес безперервного цілеспрямованого підбору відповідних інтегрованих показників-індикаторів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Монографії

1. Розвиток стратегічних підходів до управління підприємством у нестабільних умовах : [моногр.] / [Кривоногова І.Г. та ін.]; За ред. В.І. Захарченко. – Донецьк : Ноулідж, 2014. – 188 с. (10,93 д.а., особистий внесок здобувача: п. 3.5. Механізм взаємодії суб'єктів лізингових відносин у міжнародній діяльності – 0,56 д.а.)

2. Актуальні питання інноваційного розвитку держави, регіонів, підприємств : [моногр.] / [Кривоногова І.Г. та ін.]; За ред. В.І. Захарченко. – Луганськ : Ноулідж, 2014. – 182 с. (10,58 д.а., особистий внесок здобувача: п. 1.2. Інфраструктурне забезпечення розвитку інноваційної системи – 0,74 д.а.)

Статті у наукових фахових виданнях України

3. Кривоногова І.Г. Використання інструменту державно-приватного партнерства в інноваційних проектах / І.Г. Кривоногова // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. Науки: економіка, політологія, історія: Зб. наук. праць. – Одеса, 2014. – Вип. 5, (213). – С. 85-95. (0,41 д.а.). – **Видання індексується і реферується в зарубіжних базах даних РІНЦ (Росія); GoogleScholar (США); Польська наукова бібліографія (Польща); SSOAR (Німеччина), Порталус (Росія).**

4. Кривоногова І.Г. Зростання інтелектуального капіталу малого підприємництва / І.Г. Кривоногова // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. Науки: економіка, політологія, історія: Зб. наук. праць. – Одеса, 2014. – Вип. 11. – С. 61-73. (0,58 д.а.). – **Видання індексується і реферується в зарубіжних базах даних РІНЦ (Росія); GoogleScholar (США); Польська наукова бібліографія (Польща); SSOAR (Німеччина), Порталус (Росія).**

5. Кривоногова І.Г. Обґрунтування варіантів моделювання процесу оподаткування підприємств малого бізнесу [Електроний ресурс] / В.І. Захарченко, І.Г. Кривоногова // Економіка: реалії часу. – 2014. – № 2, (12). – С. 184-189. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/No2/184-189.pdf>. – Назва з екрана. – доступно на 20.08.2015. (0,6 д.а., особистий внесок здобувача: розглянуто спрощену імітаційну модель промислового підприємства –

0,3 д.а.). – *Видання індексується і реферується у зарубіжних базах даних: РІНЦ (Росія); GoogleScholar (США); EBSCO Publishing (США); IndexCopernicus (Польща); Ulrich'sPeriodicalsDirectory (США).*

6. Кривоногова І.Г. Обґрунтування побудови самоналагоджувальної системи оперативного управління інноваційним виробництвом / І.Г. Кривоногова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент: Зб. наук. праць. – Одеса, 2015. – Вип. 8. – С. 97-102. (0,62 д.а.).

7. Кривоногова І.Г. Удосконалення вищої освіти в умовах реалізації інноваційно-інвестиційної моделі розвитку економіки / І.Г. Кривоногова // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки: Зб. наук. праць. – Кіровоград, 2014. – Вип. 25. – С. 254-262. (0,66 д.а.).

2. Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

Матеріали наукових конференцій

8. Кривоногова І.Г. Розвиток інноваційної діяльності в сфері послуг : Матеріали Х міжн. наук.-практ. конф. [«Сучасні технології управління підприємством та можливості використання інформаційних систем: стан, проблеми, перспективи»], (Одеса, 29-30 квітня 2015 р.) / І.Г. Кривоногова. – Одеса : ТОВ «Лерадрук», 2015. – С. 44-45. (0,15 д.а.).

9. Кривоногова І.Г. Сучасні особливості інноваційно-інвестиційного розвитку : Матеріали V міжн. наук.-практ. інтернет-конф. [«Проблеми ринку та розвитку регіонів України в 21 столітті»], (Одеса, 10-12 грудня 2014р.) / І.Г. Кривоногова. – Одеса: ОНПУ; ІПРЕЕД, 2014. – Т. 1. – С. 75-78. (0,29 д.а.).

10. Кривоногова І.Г. Забезпечення ефективності інноваційних проектів, які розробляються в наукових організаціях : Матеріали міжн. наук.-практ. конф. [«Міжнародне економічне співробітництво»], (Київ, 5-6 грудня 2014р.) / І.Г. Кривоногова. – К. : ГО «Київський економічний науковий центр», 2014. – Ч. 2. – С. 28-29. (0,18 д.а.).

11. Кривоногова І.Г. Особливості управління інноваційно-інвестиційними проектами в сучасних умовах : мат. міжн. наук.-практ. конф. [«Фактори впливу на формування та розвиток фінансової системи України»], (Львів, 28-29 листопада 2014р.) / І.Г.Кривоногова. – Львів : ГО «Львівська економічна фундація». – 2014. – Ч. 2. – С. 38-40. (0,19 д.а.).

12. Кривоногова І.Г. Особливості формування інноваційно-інвестиційного середовища : Матеріали міжв. наук.-практ. конф. [«Економіка і фінанси: аналіз тенденцій та перспектив розвитку»], (Дніпропетровськ, 20 жовтня 2014р.) / І.Г. Кривоногова. – Дніпропетровськ: ДДАЕУ, 2014. – С. 59-61. (0,14 д.а.).

13. Кривоногова І.Г. Обґрунтування етапів реалізації проектів розвитку в інноваційно-інвестиційній діяльності : Матеріали V міжн. наук.-практ. конф. [«Управління інноваційним процесом в Україні: налагодження взаємодії між учасниками»], (Львів, 22-23 травня 2014р.) / І.Г. Кривоногова. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2014. – С. 85-86. (0,2 д.а.).

14. Кривоногова І.Г. Формування і реалізація інноваційно-інвестиційних рішень : Матеріали X міжн. наук.-практ. конф. [«Новини передової науки»], (Софія, 17-25 травня 2014р.) / І.Г.Кривоногова. – Софія : Бял ГРАД-БГ, 2014. – С. 24-28. (0,29 д.а.).

15. Кривоногова І.Г. Забезпеченість кваліфікованим персоналом інноваційно-інвестиційного підприємництва : Матеріали X міжн. наук.-практ. конф. [«Сучасні дослідження і розробки»], (Софія, 17-25 січня 2014р.) / І.Г. Кривоногова. – Софія : Бял ГРАД-БГ, 2014. – Т. 2. – С. 38-40.(0,18 д.а.).

16. Кривоногова І.Г. Управление риском ликвидности и кредитным риском банка : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. [«Україна в умовах глобальної конкуренції: стратегія випереджаючого розвитку»], (Донецьк, 23-24 квітня 2010р.) / І.Г. Кривоногова. – Донецьк: ДРУК-ІНФО, 2010. – С. 295-296.(0,08 д.а.).

17. Кривоногова І.Г. Сучасні підходи до хеджування банківських ризиків : Матеріали III міжн. наук.-практ. конф. [«Проблеми вдосконалення інституційних умов функціонування української економіки»], (Одеса, 10-12 вересня 2008р.) / Л.М. Залюбінська, І.Г. Кривоногова. – Одеса: Издатель, 2008. – Ч. 2. – С. 16-18. (0,15 д.а., особистий внесок здобувача: проаналізовано кредитну динаміку банків Одеської області, розглянуто сучасні інструменти управління фінансовими ризиками – 0,1 д.а.).

Статті у інших виданнях

18. Кривоногова І.Г. Обґрунтування ставки дисконтування при аналізі інвестиційних проектів / І.Г. Кривоногова // Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління : Зб. наук. праць ОНУ ім. І.І. Мечникова. – Одеса, 2014. – Вип. 2/1. – С. 211-215 (0,32 д.а.).

19. Кривоногова І.Г. Розвиток систем оперативного управління інноваційним промисловим підприємством [Електронний ресурс] / І.Г. Кривоногова // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – № 3. – С. 341-344. – Режим доступу до журн. – <http://global-national.in.ua/archive/3-2015/72.pdf>. – Назва з екрана. – Доступно на 20.08.2015. (0,44 д.а.).

АНОТАЦІЯ

Кривоногова І.Г. Підвищення інноваційно-інвестиційної активності промислового підприємства в трансформаційній економіці. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Одеський національний політехнічний університет, Одеса, 2016.

Дисертацію присвячено удосконаленню наукових та методичних основ і практичних підходів до підвищення інноваційно-інвестиційної активності промислових підприємств в умовах кризового стану вітчизняної економіки.

В роботі досліджено теоретичне підґрунтя розвитку інноваційно-інвестиційної активності вітчизняних промислових підприємств. Уточнено окремі поняття, що висвітлюють проблемні аспекти процесу підвищення інноваційно-

інвестиційної активності підприємства. Сформульовано принципи та напрямки формування інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств. Обґрунтовано побудову механізму стійкого інноваційно-інвестиційного розвитку промислового підприємства. Проведено аналіз факторів формування інноваційно-інвестиційного потенціалу промислового машинобудівного підприємства та визначено взаємозв'язки видів ресурсів з елементами потенціалу. Удосконалено методичний інструментарій аналізу інноваційно-інвестиційної активності та оцінювання інноваційно-інвестиційної привабливості підприємства. Запропоновано концептуальні підходи до розробки стратегії підвищення інноваційно-інвестиційної активності, алгоритм інформаційно-методичного забезпечення реалізації стратегії інноваційно-інвестиційної активності. Удосконалені: методика вимірювання інноваційно-інвестиційної активності промислового підприємства, методика вибору раціонального варіанту випуску інноваційної продукції.

Ключові слова: інноваційно-інвестиційна активність, промислове підприємство, стратегія, інноваційно-інвестиційний потенціал, моніторинг, інноваційно-інвестиційний контролінг, механізм, система показників, ресурс, ефективність, трансформаційна економіка.

АННОТАЦІЯ

Кривоногова І.Г. Повышение инновационно-инвестиционной активности промышленного предприятия в трансформационной экономике.
– Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Одесский национальный политехнический университет, Одесса, 2016.

Диссертация посвящена усовершенствованию теоретико-методических основ и практических подходов к повышению инновационно-инвестиционной активности промышленного предприятия в трансформационной экономике.

В работе исследован теоретический базис развития инновационно-инвестиционной активности промышленных предприятий, уточнены отдельные понятия, раскрывающие проблемные аспекты процесса повышения инновационно-инвестиционной активности: инновационно-инвестиционная активность, инновационно-инвестиционный рынок, инновационно-инвестиционный потенциал, стратегия инновационно-инвестиционной активности, инновационно-инвестиционный контролинг, инновационно-инвестиционный мониторинг, финансовый риск. Сформулированы принципы регулирования и стимулирования инновационно-инвестиционной активности и направления активизации инновационно-инвестиционной деятельности. Выделены факторы и составляющие мотивационного механизма инновационно-инвестиционной деятельности.

Исследовано состояние и тенденции инновационно-инвестиционного развития промышленных предприятий. Предложен усовершенствованный механизм устойчивого инновационно-инвестиционного развития промышленного предприятия, который предусматривает возможность достижения стратегических

целей предприятия путем перевода подготовленных прогнозов в конкретные рыночные стратегии.

Усовершенствован методический инструментарий анализа инновационно-инвестиционной активности промышленного предприятия. Выделены составляющие инновационно-инвестиционного потенциала, факторы, определяющие формирование инновационно-инвестиционного потенциала, установлена взаимосвязь видов ресурсов с элементами потенциала. Предложена методика оценки инновационно-инвестиционной привлекательности промышленного предприятия на основе метода построения многомерных средних. Предложен интегральный показатель оценки инновационно-инвестиционной привлекательности промышленного предприятия, который рассчитывается на основе двух групп показателей: экономической эффективности и финансово-экономического состояния предприятия.

Разработаны концептуальные подходы к разработке стратегии повышения инновационно-инвестиционной активности промышленного предприятия. Определены стадии разработки стратегии (подготовительная, разработки стратегии, реализации стратегии, ликвидационная) с выделением этапов внутри каждой стадии, ее место в общей системе стратегического выбора, алгоритм и принципы разработки стратегии (комплексность, многовариантность стратегических решений, своевременность, реализационность, принцип целевой ориентации). Предложена методика оценки результативности разработки стратегии повышения инновационно-инвестиционной активности, которая включает оценку трудоемкости разработки инновационно-инвестиционного плана, оценку создания стратегии, оценку оформления инновационно-инвестиционной программы, оценку результативности процесса разработки стратегии.

Рассмотрен методический инструментарий информационного обеспечения активизации инновационно-инвестиционной деятельности, в качестве основного инструмента предложен метод мониторинга. Обоснованы концептуальный подход в формировании инновационно-инвестиционного контроллинга, система показателей инновационно-инвестиционного мониторинга, использование соответствующих информационных систем на предприятии.

Усовершенствована методика оценки инновационно-инвестиционной активности предприятия, основанная на расчете индикативных коэффициентов, которая включает предоставление рекомендаций по дальнейшему направлению инновационно-инвестиционного развития в зависимости от значений итоговых показателей, апробированная на трех предприятиях юга Украины.

Разработана комплексная методика выбора рационального варианта выпуска инновационной продукции на основе решения задачи в многокритериальной постановке в условиях неопределенности информации, отличительной чертой которой является использование группы методов принятия решений, что позволяет индивидуализированно учитывать важность различных критериев принятия решения, объем и достоверность исходной информации, необходимую точность результата для каждого случая принятия решения.

Ключевые слова: инновационно-инвестиционная активность, промышленное предприятие, стратегия, инновационно-инвестиционный потенциал, мониторинг, инновационно-инвестиционный контроллинг, механизм, система показателей, ресурс, эффективность, трансформационная экономика.

SUMMARY

Kryvonogova I.G. Increase in innovative and investment activity of industrial enterprises in transformational economy. – Manuscript.

The thesis for a scientific degree of candidate of Economic Sciences on the speciality 08.00.04 – Economics and Management of Enterprises (According to the Types of Economic Activities). – Odessa National Polytechnic University, Odessa, 2016.

The thesis is dedicated to scientific and methodical bases, practical approaches to increase in innovative-investment activity of industrial enterprises under conditions of crisis.

Theoretical foundations of advancement of innovative-investment activity of domestic industrial enterprises are studied. The main concepts clarifying problematic aspects of increasing innovative-investment activity of enterprise are specified. Principles and lines of formation of innovative-investment activity of enterprises are formulated. Formation of mechanism of sustained innovative-investment growth of enterprise is grounded. The analysis of factors of formation of innovative-investment potential of industrial engineering enterprise was performed and interrelationships between resources and elements of the potential were determined. Methodological tools for the analysis of innovative-investment activity and evaluation of innovative-investment attractiveness of the enterprise are improved. Conceptual approaches to the development of strategies of increasing innovative-investment activity, the algorithm of informational and methodological support of the implementation of the strategy of innovative-investment activity are proposed. Methods of measuring innovative-investment activity of industrial enterprises, the methodology of rational choice of the product innovation are improved.

Keywords: innovation and investment activity, industrial enterprise, strategy, innovation and investment potential, monitoring, innovation and investment controlling, mechanism, system indicators, resource, efficiency, transformation economy.